

Bu sayıda

Bu sayının temel kaygısı, Marksist perspektiften gündeme nasıl müdahale edilebileceğine ilişkin somut önerileri tartışmaktır. AKP'nin farklı siyasa alanlarında ortaya koyduğu uygulamalar ve müdahale programları ele alınırken yapılan temel tartışma, neoliberalizm kavramı etrafında gelişmektedir. Bu kavramın, özellikle sermaye birikim dinamiklerine dayalı yapısal ve uzun vadeli dönüşümler söz konusu olduğunda, belirli bir açıklayıcı güce sahip olduğunu düşünüyoruz. Ancak, yine de, güncel siyasi gelişmeleri ve bu gelişmelerle AKP'nin uygulamaya koyduğu uzun erimli siyasa programlar arasındaki ilişkileri ve gerilimleri çözümlemeye giriştiğimizde, neoliberalizm kavramının açıklayıcılığının sınırlarına dayandığını da görürüz.

Bu dar vurgu, özellikle Marksist bir perspektiften gündeme müdahale edilmediği noktada, sosyalist perspektiften bakanların tüm bu olup bitenlere karşı pozisyon almakta zorlanmasına ya da olmaması gereken bir biçimde, tarafsız kalmasına neden olmaktadır. Bu muğlaklık ya da tarafsızlık durumunun aşılabilmesi için gündemi ele almakta ve bu gündeme müdahale etmekte yararlı olabilecek kimi temel Marksist kavram setlerinin söz konusu tahlil çabalarında kendine yer bulması gerekmektedir. Elinizdeki sayı, işte bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Yukarıda ortaya koymuş olduğumuz kaygı, bu sayıda okuyacağınız makalelerin ele aldıkları meseleler bakımından çeşitlilik göstermesini olanaklı kılmaktadır. Ayrıca, yine bu meyanda, yalnızca analitik kategoriler etrafında gelişen ve metinler arası okumalardan çıkan çalışmalardan çok, Marksist çözümleme kategorilerini etkin bir biçimde kullanan ayrıntılı görgül çözümlemelerin yer alması tercihimiz de sayının içeriğine rengini verdi.

Önünüzde, okunmayı bekleyen altı yazı bulunuyor. Bunlardan ilki, Korkut Boratav'ın Ankara Üniversitesi'nin 2009-2010 Öğretim Yılı Açılış Dersi'nde sunmuş olduğu "Uluslararası Krizin Düşündürdükleri" başlıklı yazıdır. Boratav'ın bu kısa yazısı 2008'de patlak veren, ve gelecek sayımızda daha ayrıntılı bir biçimde ele alınacak olan ekonomik krizi birden fazla yönüyle ele almaktadır. Yazar, öncelikle, yaşanan krizin ABD ekonomisinde çok daha önce ortaya çıkmış kimi yapısal eğilimler – ya da yazarın deyimiyle "Tehlikeli bir Yaşlılık Hali" – ile ilişkisini çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. Yazının ilerleyen bölümleri, ne kadar kontrol edilmeye çalışılırsa çalışılsın, doğası gereği finans sermayesine dayalı bir ekonomik ilişkiler düzeninin er ya da geç krizi üreteceğini vurgulamakta; metropol ülkelerde ortaya çıkan kriz eğilimlerinin, son dönemde çıkışa geçmiş ülkelerin (Meksika, Latin Amerika, Türkiye, kimi Doğu Asya ülkeleri ve Rusya gibi) bu çıkışını ters yöne çevirdiğini ya da çevireceğini belirterek, siyasa-yapıcıların bu duruma gösterdiği duyarsızlığın ne ölçüde bilinçsizlikten kaynaklandığını da sorgulamaktadır. Yazı, krizi üreten ilişkileri çözmeye yönelik olarak alınmaya başlayan önlemlerin en önemli özelliğinin, "eski tas eski hamam" vurgusunu sürdürürken tellakları değiştirmek olduğunu göstermektedir.

İkinci yazı, "İzmirli Orta Sınıfta Kürt Algısı: Mekân, Sınıf ve Kentsel Yaşam" başlığını taşıyor. Cenk Saraçoğlu tarafından hazırlanan yazı, yakın zamanda tekrar gündeme gelen, ancak güncel siyasal mülahazalarla sığ sosyolojik analizlerin arasında kalan bir meseleye, kentli sınıfların Kürt göçmenlere yönelik antipatisine dair bütünlüklü bir yaklaşım getiriyor. Saraçoğlu, genelde Batı kentlerindeki, özelde de İzmirli orta sınıfların Kürt göçmenlere yönelik düşmanca tutumunun "tanıyarak dışlama"

kavramı dolayısıyla daha iyi anlaşılabilceğini ileri sürmektedir. Tanıyarak dışlama olgusu, Kürt karşıtı politikalarının, ya da toplumdaki Türk milliyetçiliğinin basit bir uzantısı değildir. Neo-liberal politikaların ve zorunlu göçün doğrudan bir neticesi de değildir. Kürt göçmenleri göç ettikleri kentlerde sosyo-ekonomik ve mekânsal olarak dezavantajlı bir konuma yerleştiren tüm siyasal ve toplumsal süreçlerin orta-sınıf tarafından kültürel olarak deneyimlenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Cahillik, bölücülük, kent hayatını bozma, haksız kazanç sağlama, kentleri işgal etme gibi eski ve orta sınıfa özgü olmayan söylemler, bu süreç içinde yeni bir anlam kazanmakta ve orta sınıfların hayat deneyimlerinin ve pratiklerinin bir sonucu olarak etnikleştirilmiş düşmanca bir hissiyatın oluşumunun temelini oluşturmaktadır. Saraçoğlu'nun yazısı İzmir'deki Kürt karşıtlığının mutlak ve değişmez bir olgu olarak tartışıldığı şu günlerde özellikle önemlidir.

Gökhan Atılğan tarafından hazırlanmış olan "Sosyalist Soldan Kemalizme Olumlu Bakışlar (1920-1971): Nedenler, İmkânlar, Dönemler ve Bazı Sonuçlar" başlıklı yazı sol-Kemalizm ilişkisine daha geniş bir perspektiften ve tarihsel olarak bakmayı öneriyor. Atılğan'ın yazısı Türkiye'de sosyalist hareketin Kemalizmle ilişkisini çözümlemeyi hedefliyor. Türkiye Komünist Partisi'nin kurulduğu 1920 yılı ile 1971 arasında sosyalistlerin Kemalizmle ilişkisini elen alan yazı, Kemalizmin sosyalist harekete karşı aldığı sert ve tavizsiz tutuma rağmen sosyalist hareketin belirli kesimlerin Kemalizme olumlu yaklaşmasının nasıl mümkün olabildiğini soruyor. Atılğan'a göre bu çelişkili duruma sosyalist hareketin bazı özgülükleri ve Kemalizmin belirli özellikleri yol açmıştır. Örneğin sosyalistler Kemalizmin anti-empyralizmine anti-kapitalist bir anlam yüklediler. Aynı biçimde Kemalizmin modern devlet kurucu işlevinin kendilerine bir alan açacağı zannına kapıldılar. Kemalizme yönelik bu eleştirel olmayan yaklaşımın sosyalist hareket açısından önemli sonuçları oldu. Sosyalist hareket projesini topluma Kemalizmin diliyle anlatmak zorunda kaldığı gibi, yer yer ideolojisini ve siyasal programını da Kemalizm içerisinde kurmaya yöneldi. Sosyalistler Kemalizme karşı eleştirel ve mesafeli bir tutumu ancak 1971 Darbesi sonrası geliştirmeye başladılar. Atılğan bu yazısıyla son yıllarda özellikle ulusalcılık bağlamında sıkça tartışılan sol-Kemalizm ilişkisine tarihsel bir açılım getiriyor.

Mustafa Bayram Mısır'ın "Ergenekon Davaları ve Solun Tutumu Üzerine Bazı Gözlem ve Değerlendirmeler" başlıklı yazısı Ergenekon Davaları'nın şimdiye kadarki gelişimini okuyucuya aktarıyor ve operasyon ve dava sürecinde sosyalist solun aldığı çeşitli teorik ve politik pozisyonları tartışıyor. Yazının iddiası temel olarak sosyalist solun meseleye bakışına odaklanmak olsa da, yazıda davanın kendisine ve seyrine ilişkin de hatırı sayılır bilgiler veriliyor. Mısır'ın yazısının son derece karmaşık bir süreç olan Ergenekon Davaları'nın gidişatını özetlemesi ve solun verdiği tepkileri derlemesi, kendi başına önemli bir katkıdır. Ancak yazar bunun ötesine geçerek, Ergenekon tartışmalarında liberal ya da ulusalcı kutuplara savrulmamak ve savcılığa ya da sanıkların avukatlığına soyunmamak gerektiğini göstermektedir. Dahası bu iki kutbun dışında, üçüncü, özerk bir pozisyon almaya çalışan çeşitli sosyalist yazarların Ergenekon meselesine dair politik ve kuramsal yaklaşımlarını eleştirel biçimde analiz etmektedir. Yazarın bu bağlamda ele aldığı tezler, Ergenekon'u anlamakta kullanılan burjuvazinin iç savaşı, bir ABD projesi ve sermaye hegemonyası tezleridir. Yazı, hem ulusalcı ve liberal pozisyonlara karşı bir "pas si bête" cevabı, hem de sosyalist sola analizleri geliştirme ve derinleştirme yönünde bir çağrı olarak görülebilir.

Ali Ekber Doğan tarafından hazırlanmış olan beşinci yazı, yakın zamanda gündemi işgal etmiş 2009 yerel seçimlerini ele almakta ve Türkiye'de siyasetin coğrafya üzerinden okunması gerektiğini vurgulamaktadır. "29 Mart 2009 Seçimleri ve AKP: Türkiye'nin Siyasal Coğrafyası Açısından Bir Değerlendirme" başlıklı bu çalışma, seçim coğrafyasını üreten siyasal dinamikleri tartışırken, ortaya çıkan re-

simden yola çıkarak AKP, DTP ve diğer muhalefet partilerinin hangi toplumsal gerilimler üzerinden seçim stratejilerini kurguladıklarını ve ortaya koydukları siyasal program ve söylemlerin ne ölçüde anlamlı bir coğrafi ayrışmaya dönüştüğünü; eğer bu türden ayrışmalar ortaya çıkmıyorsa, bunun ne anlama geldiğini tartışmaktadır. Bu anlamda, çalışmanın ilgili yazına sunduğu önemli bir diğer katkı, seçimden beklenen sonuçlar ile ortaya çıkan tablonun farklılaşmasının ardındaki nedenlere ilişkin çözümlemelerdir. Özellikle ekonomik krize rağmen, AKP'nin politikalarına karşı sınıf temelli tutarlı bir tepkinin bu seçimde neden ortaya çıkmadığı sorusu, dikkate değer bir mesele olarak ortaya konmakta ve buna ilişkin tahlillere yazıda yer verilmektedir.

Sayının, "Yeni Bölgeselcilik ve Denizli: Yerel Endüstriyel Gelişimi ve Dönüşümü Yeniden Düşünmek" başlıklı son yazısı, Mehmet Penbecioğlu tarafından hazırlanan bir çalışma. AKP'nin siyasi temsilciliğine soyunduğu "Anadolu Kaplanları"ndan bir tanesi olan Denizli kentinin sanayileşme serüvenine yakından bakan bu çözümleme, "yerel başarı hikâyesi" mitinin sınırlarını ve farklı toplumsal sınıflar için ne anlama geldiğini ortaya koyuyor. 1980 sonrasında güç kazanan ve yerel girişimciliği kutsayan kaplanlar söylemi, AKP döneminde siyasal olarak daha sağlam bir zemine otururken, özellikle kriz döneminde iktidar partisinin sunduğu krizden çıkış programında ağırlıklı bir yer tutan ve küçük ve orta ölçekli girişimciye destek veren, bölge temelli müdahale programlarının içinde barındırdığı tutarsızlıkları görmekte; ve eğer krizden bir çıkış gerçekleşecekse, bunun faturasının kimlere çıkacağı hakkında önemli ipuçları vermektedir bu çalışma. Yazı, özellikle 2000'lerin Denizli'sine bakmakta ve bu dönemde, özellikle istihdamda enformelleşmenin ve emek sömürsünün arttığını; ayrıca küçük ve orta ölçekli girişimciyi kutsayan söylemin aksine, sanayi burjuvazisinin içinde de, firma ölçeğine bağlı olarak ciddi bir çatlamanın ortaya çıktığını somut bulgularla ortaya koymaktadır.

Yukarıda tanıtımını yaptığımız yazılar, içerik itibarıyla, izleyen sayılarda ele alınacak tema ve tartışmalara ilişkin kimi ipuçlarını da içlerinde barındırmaktadır. Sizlere, yazıları bu gözle de okumanızı öneriyoruz. İzleyen sayılarımız şu başlıkları taşıyor: "Günümüz Krizinin Tarihsel ve Toplumsal Özgünlükleri" (22. sayı), "Liberalizm ve Türkiye'deki Yönsmeleri" (23. sayı) ve "2000'lerde Türkiye: Sınıf Hareketi ve Toplumsal Muhalefet" (24. sayı). İyi okumalar!